

DUURZAAM BOUWEN OMDAT HET MOET

Tekst: Jan Willem Kommer
Beeldmateriaal: Henk van der Veen, Hans Klanker

Voor een duurzame wereld is een lange adem nodig. Architect Hans Klanker merkt dat vrijwel dagelijks in zijn werk. Hij wil dolgraag duurzaam bouwen voor de particulier maar zijn klanten én aannemers zijn vaak nog niet zo ver.

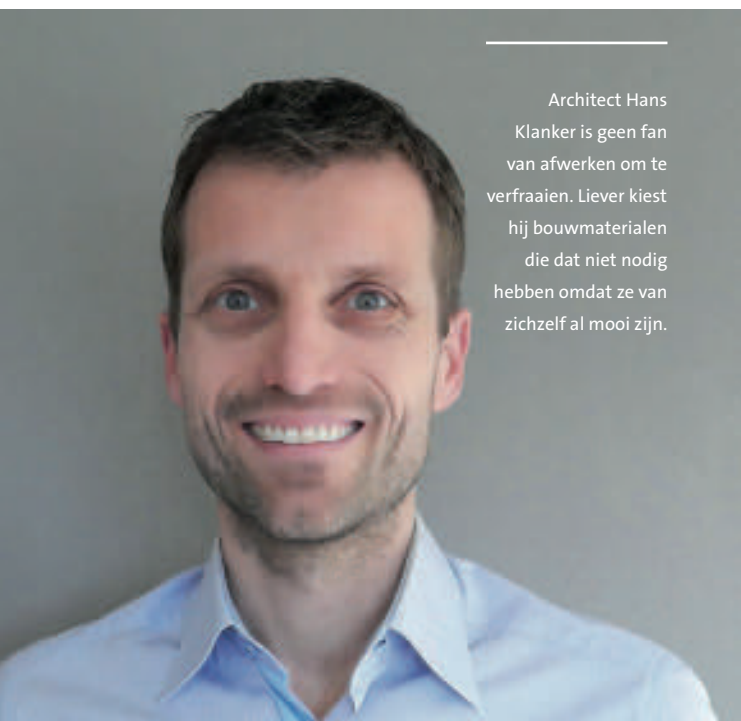
De juiste richting

Het was een lange zoektocht die via MTS en HTS leidde naar de TU en grote architectenbureau's in Delft, Den Haag en Amsterdam, maar Hans Klanker heeft nu wel de juiste koers te pakken. Sinds 2011 werkt hij als zelfstandig architect voor particuliere opdrachtgevers. "Ik wil graag het hele proces doen, van eerste schets tot en met de oplevering. Als assistent bij een groot kantoor lukte dat niet, daar deed ik maar een klein onder-

deel van een project. Daarnaast vind ik wonen erg interessant, vooral de kleinschaligheid en het directe contact met de gebruiker. Ook dat miste ik bij de bureau's waar ik werkte. Daar draaide het vaak om grote projecten van tientallen woningen waar de bewoner fictief is en de rol van de architect beperkt. Ontwikkelaars hebben meestal alles al zo'n beetje ingedeeld en uitgetekend omdat ze weten dat het verkoopt; de uiteindelijke gebruiker is maar zelden in beeld."

Materiaalkeuze en ontwerp

Omdat hij ook erg geïnteresseerd is in de natuur en hoe de mens zich daarmee verhoudt, was het voor de architect uit Voorschoten van meet af aan duidelijk dat duurzaamheid een belangrijk aspect van zijn werk zou zijn. "Duurzaamheid is inmiddels wel een containerbegrip geworden maar voor mij draait het om een aantal zaken. Ik wil met natuurlijke en liefst hergroeiende materialen werken. Veel producten zijn op basis van aardolie, die gaan opraken. Dat geldt ook voor metaal. Als je dergelijke producten gebruikt dan put je de aarde uit. Maar van hout en bamboe kun je prima bouwmaterialen maken en de grondstof groeit terug."



Architect Hans Klanker is geen fan van afwerken om te verfraaien. Liever kiest hij bouwmaterialen die dat niet nodig hebben omdat ze van zichzelf al mooi zijn.

Leem is een van de bio based materialen die Hans Klanker graag gebruikt bij dampopen bouwen. 'Het heeft een positieve invloed op het binnenklimaat.'

(foto: Henk van der Veen)

Duurzaam past niet altijd in het budget

“Verder wil ik graag duurzaam ontwerpen. Wanneer een woning voldoet aan de wensen van dit moment en hij met zo min mogelijk aanpassingen ook goed te gebruiken is in levensfasen waarin die wensen anders zijn, dan scheelt dat heel veel materiaal en energieverbruik. Daarvoor moet je dus bijvoorbeeld niet met beton bouwen maar houtskelet toepassen.”

Bij duurzaam ontwerpen hoort volgens Hans Klanker ook principes toepassen die we vanuit de natuur kunnen leren. “Kijk naar een termietenheuvel, hoe vernuftig die in elkaar zit qua constructie, koeling en verwarming. Daar komt geen installatie aan te pas terwijl wij onze gebouwen graag helemaal inpakken en vervolgens heel veel energie gaan verbruiken om het binnenklimaat op orde te krijgen. Natuurlijk, isoleren moet. Maar je kunt ook dampopen bouwen en met ademende materialen werken.”

Abstract en prijzig

Hoewel duurzaamheid allang niet meer een kreet uit de gietenwollensokkenhoek is, valt het Hans Klanker nog niet mee om zijn visie in de praktijk uit te voeren. Voor veel klanten blijkt het nog een brug te ver. “Ik merk dat de materie soms te abstract is. Mensen willen een energiezuinige woning en dus goede isolatie. Als ik dan vertel over

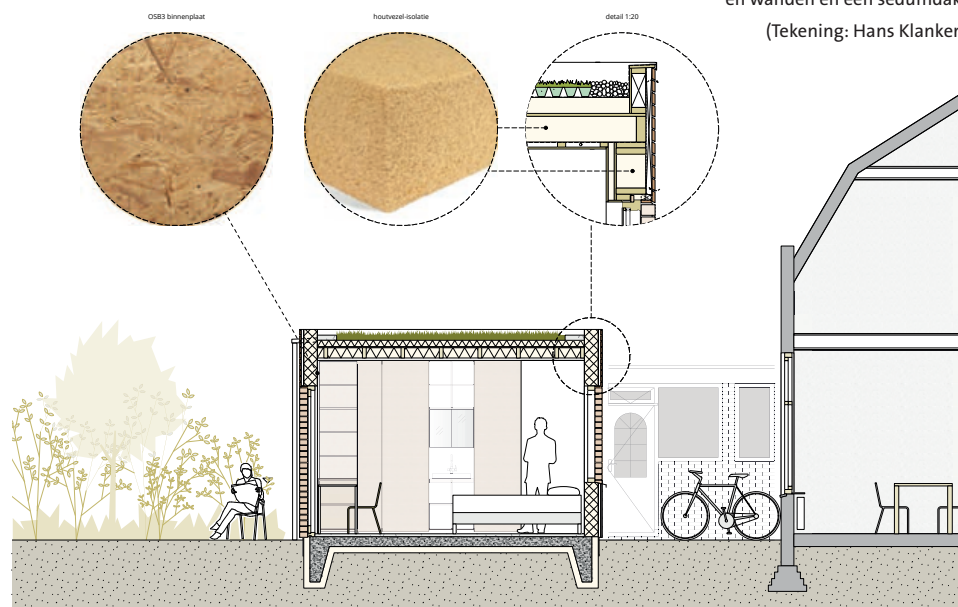
de wandopbouw, dampopenheid en natuurlijke materialen als houtvezelisolatie en leemstuc dat vocht opneemt en afgeeft en het effect daarvan op het binnenklimaat, dan staat dat te ver van ze af. Mensen moeten dat blijkbaar eerst zelf ervaren en voelen; ze zijn immers gewend aan beton, stuc en sauswerk.”

Ook het kostenaspect speelt een grote rol bij de terughoudendheid van de particulier, is de ervaring van Hans Klanker. “Er is wel bewustzijn dat duurzaam beter is, maar het past niet altijd in het budget. Bio based materialen kosten nu eenmaal meer dan traditionele materialen. Niet dat duurzame oplossingen té duur zijn. Je hebt het over andere producten, een Tesla is iets heel anders dan een Nissan Micra. Maar ik denk wel dat de prijsverschillen te groot zijn. Natuurlijk scheelt het dat duurzame materialen op kleinere schaal worden geproduceerd waardoor het aanbod kleiner is en de prijzen hoger liggen maar ik heb ook de indruk dat dat verschil te maken heeft met een sterke lobby voor de traditionele bouwmaterialen.”

Vicieuze cirkel

Gevolg van een gebrek aan vraag naar duurzame verbouwingen is dat uitvoerende partijen voor dergelijke projecten niet voor het oprapen liggen.

Voor een woning in Leiden ontwierp Hans Klanker een duurzame aanbouw met onder meer houtvezelisolatie in dak en wanden en een sedumdak. (Tekening: Hans Klanker)



Hans Klanker merkte dat bij een aanbouw waar hij mee bezig is. “Die moet dampopen worden gebouwd; houtskelet, met houtvezelisolatie in wanden en sedumdak. Het is enorm moeilijk gebleken om daar een aannemer voor te vinden. Of ze zijn te groot en willen zo’n klein project niet doen of ze willen wel een aanbouw maken maar durven deze bouwmethode niet aan. Zelfs al maak ik een gedetailleerde werkschrijving, compleet met tekeningen en materialen, dan nog krijg ik een offerte terug met alleen maar standaard oplossingen. Ik snap het ook wel, het bedrijfsmodel van de aannemers is gericht op zo snel en efficiënt mogelijk werken want dan verdien je het meest. Dat doe je door te doen wat je altijd al doet en niet door ineens op een heel andere manier te gaan bouwen. Daar komt nog bij dat het natuurlijk behoorlijk eng is als je denkt niet over de juiste kennis te beschikken terwijl je wel garant moet staan voor wat je hebt gebouwd.”

Liever niet afwerken

Wat de architect voor ogen heeft wijkt inderdaad wel af van het standaardbeeld. Tegen de betonnen baksteenstroom in kiest hij bij voorkeur voor houtskeletbouw met bijvoorbeeld verduurzaamd hout of bamboe als gevelbekleding. Ook inpan-

dig denkt hij in de richting van houten plaatmateriaal, al hoeft dat niet persé. “In ieder geval heeft het niet mijn voorkeur om met gipsplaten te werken die je vervolgens moet stukadoors en sauzen voor een mooi uiterlijk. Dan kun je beter voor duurzaam plaatmateriaal kiezen dat er van zichzelf al mooi uitziet; dat scheelt een hoop materiaal.”

Geloof in de juiste keuze

Door die visie leveren verbouwingen wel vaak dilemma’s op. Het gros van de huizen is immers niet op die manier gebouwd dus hoe sluit je je duurzame aanbouw daar op aan? En ook, wat is de toegevoegde waarde ervan? “Natuurlijk voegt een duurzame aanbouw minder toe dan een complete woning die op die manier is gebouwd. Het liefst zou ik dan ook dát doen, maar dat is op dit moment nog een stap te ver. Ik heb nog niet eerder een heel huis gebouwd en mensen willen toch graag referenties zien. Ik ben er echter van overtuigd dat ik het kan dus het is te hopen dat ik een keer de kans krijg. Tot die tijd zijn het dus verbouwingen en aanbouwen die zo duurzaam mogelijk zijn. Want ook al gaat het maar om een aanbouw, ik geloof dat ieder duurzaam stapje meegenomen is.”